

Abonamântulu

Pentru monarchia:

Pre anu 6 fl., 1/2 anu
3 fl., 1/4 anu 1 fl. 50 cr.

Pentru strainatate:

Pre 1 anu 18 frcs., 1/2
anu 9 frcs., 1/4 anu
4 frcs. 50 cm.

Fóia apare in fie-care
Sâmbata.

Unirea

Fóia besericésca-politica.

Insertiuni

Unu şiru garmond:
odata 7 cr., a dóu'a óra
6 cr., a treia óra 5 cr.,
si de fie-care publica-
tiune timbru de 30 cr.

Totu ce privesce fóia
sè se adreseze la «Re-
dactiunea si Admini-
stratiunea Unirei»
in
Blasiu.

Anulu I.

Blasiu 18 Aprilu 1891.

Numerulu 16.

O modesta propunere.

(+) Noi suntemu de parere, cà in òilele nòstre nu facemu mare isprava pre terenulu politicu, déca versâmu mereu şiróie de negrêla pentru articuli de diare, cari combatu actualulu sistemulu de guvernare, ce nefericesce patri'a nòstra comuna, dar nu discutâmu si recomandâmu totu odata si mijlócele practice, cu ajutoriulu càror'a sè se póta paralisa efectele desastróse ale acelu sistemulu greşitu de guvernare.

Pentru acést'a in numerulu precedentu alu „Unirei“ amu promis, cà vomu face o propunere, care déca va fi imbraşisata si executata din partea preoţimeii nòstre cu tóta insufletirea, multe din scólele nòstre românesce se voru poté salvá chiar' si in casulu, cându salariile invetiatoresce in urm'a revisuirii articolulu de lege XXXVIII. din 1868, se voru urcá la o suma mai mare, decâtu cea stabilita in articolulu acel'a de lege. Propunerea nòstra, care are numai caracterulu unei initiative private, si nici de cum caracterulu unei initiative oficióse, in liniaminte generale este acést'a: *In diecesele române greco-catolice, unde inca nu există fonduri scolastice diecesane, se infintimam cu poteri unite atari fonduri in tēmpulu celu mai scurtu, pentru cà din acelea sè se póta tinde mâna de ajutoriu toturor comuneloru besericesci, cari cu poterile lor proprii nu si-ar' poté sustiēne scól'a poporala, si nu si-ar' poté dotá invetia-*

toriulu conformu determinatiuniloru legii; ér unde există unu atare fondu, cà d. e. la noi in archidieceasa, sè contribuim din tóte poterile, cà acelu fondu sè se sporésca repede din anu in anu.

La cetirea acestei propuneri multu voru face o fatia compatitóre, cre-diēndu-ne de nesce naivi, cari nu precepemu nici macar' atâta, cà din seraci'a nòstra a Româniloru nu se potu infintia astfeliu de fonduri, cari sè póta acoperi celu puşinu in parte lipsele, ce le voru intēpiná scólele nòstre din numeroşele comune besericesci fórtē serace.

In fati'a acestei compatitóre bunavointie noi respundemu, cà in comparatiune cu alte popóre din Apusu si chiar si cu unele din patri'a nòstra suntemu intr'adeveru seraci, dar' cà amu fi asiá de ticalosi si seraci, încátu cu mijlóce intocmite dupa poterile nòstre nu amu poté realisa propunerea indigitata, nimenia nu o póte afirmá cu tóta seriositatea.

Inainte de tóte nu este adevératu, cà noi Români amu fi tocmai asiá de seraci, cum ne place mereu a ne bocí.

Dovéda despre averea nòstra suntu numeroşele institute de creditu românesce, in cari amu versatu capitale fórtē frumóse, si din cari ne-amu formatu venite si mai frumóse. Fi bine, noi intrebâmu, cà din procentele mari si in unele casuri chiar esagerate, cari le cãpeta actionarii din sudórca poporulu românu, ce suma jertfescu dēnsii si pentru scól'a românesca? Respunsulu

nu este de lipsa sè-lu mai dâmu, pentru cà este in de obşte cunoscutu.

Asemenea avemu, multiamita Domnului, unu numeru marisoru de proprietari de moşii estinse si case frumóse in sate si in orasie. Noi îi intrebâmu si pre acestia, cà din venitele acelu posesiuni câştigate in cele mai multe casuri totu dela poporulu românescu, jertfescu dēnsii si pentru scól'a poporala macaru a sut'a ori chiar a mi'a parte din ace'a, ce resipescu cu mâna larga pentru lucruri netrebnice, cari adese-ori aducu numai ruina morala, si cadere materiala?

Dar nu este de lipsa sè dovedim, cà nu suntemu asiá de seraci, cum ne place a ne plânge, càci ce'a-ce ceremu noi pentru infintiarea seau sporirea fonduriloru scolastice diecesane, este asiá de puşinu, in câtu si celu mai seracu inca póte contribui, fãra sè se scēntiēscã ingreunatu, seau se póta đice, cà ceremu lucruri imposibile.

Noi adeva ceremu numai unu cruceriu pre anu dela fiecare individu, si acést'a spre scopulu celu mai nobilu, ce se póte inchipui: — pentru salvarea scóleloru nòstre si printr'ēnsele a besericeii si natiunei nòstre.

Astfeliu de contribui micii pretofindinea au produsu rezultate mari, nu pentru-cã puşini ómeni au contribuitu multu, ci pentru-cã multi au contribuitu puşinu. Asiá d. e. in Frãnci'a există o societate „pentru propagarea credinţiei“, care cu tax'a annala de câţiva

Feuilleton.

Amintiri de caletoria.

Constantinopolu, 30 Iuliu 1890.

Frate Isidórel

Pre unde amu âmblatu pâna acum prin Tiarigradu? Firesce cà si noi cà ori care strainu, care vine se cerceteze cetatea acést'a, ne-amu indreptatu pasii mai ântâiu la vale càtra puntea cea vechia, ce duce din Galat'a preste Cornulu de auru in Stambululu. Acusi amu si ajunsu acolo, càci hotelulu nostru nu e departe de punte. Dâmu podariulu nesce bani merunti turcesci, si éca-ne pre punte.

Nu credu, se fia in lume locu mai potrivit cà acést'a spre a face studii etnografice. Intâlnesci aci reprezentanti de ai toturor raselor: cari locuiescu in lumea cea vechia, si vedi nsiognonii de cele mai varii, incepēndu dela Africanulu celu negru, care a fostu straplantatu aci din Etiopi'a si Abisini'a, pâna la omulu celu albu, care a venitu aici de pre tiermuri Nevei si pâna la galbenulu Iaponezu, care a sositu aci de dincolo de imperati'a

mijlocului. Firesce cà nu potu se lipsésca nici aci venerabili fii raşi ai lui Albionu, fiesce care cu Baedecker-ulu celu rosu in mâna. Indispensabili isu aci si ómenii aceia, pre cari din portarea loru cea brusca si negenata indata-i cunosci, cà-su din tiér'a libertãtii de dincolo de oceanulu atlanticu, si cà fiesce care dintr'ēnsii trage celu puşinu cinci dieci de mii de funti sterlingi.

Totu la dóue-trei minute sosescē lângã punte càte unu vaporu localu mare si arunca de pre sine pre punte o multime de poporu, care l'a adusu din Asi'a, ori de pre insulele din marea Marmara ori de pre malurile Bosforulu ori de prin Cornulu de auru, si apoi încárca pre sine o alta multime ducēndu-o in tóte pãrtile. Imbuldiel'a si larm'a o mai marescu ómenii cei multi, cari trecu pedestri preste punte din Galat'a in Stambululu ori din Stambululu in Galat'a. Vedi aci o invaliúla de poporu, care in continuu se imprãstia ori se imbuldiesce intēpinându-se cu strigate, chiamãri, semne si gesticulari iuti. Ómenii acestia alérca cu o pripa, de pare cà necuratulu îi mâna nelasându-i nici pre unu minutu se mai resúfle. Efectulu ametitoriu si asurditoriu alu acestui vârtegiu de ómeni si alu larmuirei loru ilu mai potiēntiēza fluieratúrilor

neincetate ale vapóreloru. E fórtē greu a-si inchipui numai de rostu vârtegiulu acést'a.

Dar' apoi câtu de peştritia-i este infãtisiarea! In ori care clipa te affi aci in mijloeuulu unui balu costumatu, atãtu de peştritiu e aspectulu acestei multimi. Si aspectulu acést'a se schimbã in fiesce care clipita. Vesmintele isu de colorile cele mai vii si mai strigãtore, séu celu puşinu contrastulu coloriloru loru e de asiá. Vedi aci turbauuri albe si verdi si vergate, fezuri rosii, siepei cerebeze de piele si totu feliulu posibilu si imposibilu de etui-uri, in cari isi adapostescu ómenii etui-ulu mintii sale, vedi aci pre fetiele dameloru turcescei véluri albe, negre si de cele ce batu a tóte amestecatúrilor coloriloru curcubenui, vedi mancei largi si strĩnte, pantaloni largi si strĩnti, vesminte civile si uniforme de totu feliulu, pantaloni largi turcescei de tóta coloria si vesminte europene, asiene si africane cetatienesci si tieranesci de tóte faşonurile. Déca imbuldiel'a vârtegiulu ómeniloru te ametiēscē, déca larmuirea loru te asurdiescē, atunci aspectulu loru te orbescē nu într'atãta cu stralucirea lui, ci mai vârtoşu cu varietatea lui cea bizara.

Aci se póte convinge omulu pre deplinu despre importantia cea mare, ce o are Con-

cruceri aduna dela membrii sèi pre fiecare anu milióne de franci, cu cari se sustienu o multime de institute culturale si filantropice si unu numeru insemnatu de misionari catolici intre poporele necrestine de pre rotogolulu paméntului. In Germani'a înainte de ast'a cu o luna s'a formatu o reuniune sub numele de „Volksverein“ cu scopulu, cá sè combata prin scrieri de totu soiulu doctrinele anticrestine si socialiste. Acel'a, care intra cá membru in reuniune, platesce numai o marca seau dupa banii nostri numai 60 cr. pre anu. Acésta reuniune in restémpulu scurtu de o luna a câştigatu 195,000 membri, cari prin urmare au conferitu o suta nóue dieci si cinci de mii de marce.

Noi inse pentru salvarea scóleloru nóstre de pierire si astfelu pentru asigurarea viitoriului nostru cá poporu cu individualitate propria nationala in monarchi'a austro-ungara si chiar' si pentru asigurarea mântuirii sufletelor credinţoşiloru nostri, nu ceremu o marca seau 60 de cr. dela fiecare Románu greco-catolicu, ci numai unu singuru cruceriu. Pre calea acést'a Fondulu scolasticu archidiececanu, care astádi are unu capitalu preste 26,000 fl., s'ar' spori in fiecare anu cu 388,000 cr, seau cu 3880 fl., cáci in archidiececa numerulu sufletelor trece preste 388,000.

In dieces'a Gherlei s'ar' aduna dupa numerulu sufletelor 432,000 cr. seau 4320 fl. pre fiecare anu. In dieces'a Oradei-mari s'ar' colectá 117,000 cr. seau 1170 fl., ér' in a Lugosiului la 100,000 cr. seau 1000 fl. v. a.

Déca sumele acestea s'ar' capitalisá in fiecare anu impreúna cu venitele lor, ér' procentele lor nu s'ar' intrebuintiá spre ajutorarea scóleloru pána atunci, pána cându s'ar' ivi necesitate absoluta, tóte diecesele nóstre ar' dispune preste câte-va dieci de ani de capitale aprópe

corespundietóre lipselor, ce s'ar' ivi la scólele nóstre poporale.

Acést'a ar' fi buna propunere, voru díce unii dintre cetitorii nostri, dar' cum se se incasseze cruceriu acest'a de fiecare sufletu?

Lucrulu nu este asia de greu, precum se pare unor'a. Dupa parerea nóstra nu este de lipsa, se formámu societáti cu statute compuse din nenumerati paragrafi, ci fiecare parochu ori administratoru parochialu din indemnulu sèu propriu póte luá asupr'a sa obligaméntulu nobilu de a colectá din comun'a sa besericésca pre totu anulu atátia cruceri, câte suflete are sub pastorirea sa. Banii colectati i-ar' tramine in fiecare anu la Ordinariatulu sèu cu rogarea, cá se-i intrebuintieze pentru crearea respective sporirea fondului scolasticu diecesanu. Pre calea acést'a preotulu, care de exemplu are sub pastorirea sa 400 suflete, ar' colectá in fiecare anu 400 cr. adeca 4 fl. In decursulu anului fiecare preotu áfla nenumerate ocasiuni potrivite, de cari se póte folosi pentru a face colect'a acést'a folosítóre. Astfelu de ocasiuni suntu serbatorile cele mai mari, cá d. c. Pascile, Rosaliele si Craciunulu. Noi inse recomándámu mái vértosu serbatórea Adormirei Preacuratei Fetióre Mari'a, cáci in lun'a lui Augustu totu omulu are cátiva cruceri câştigati fia din productele vëndute, fia din lucrulu sèu de preste véra, seau déca cruceriu nu s'ar' poté colectá in bani gat'a, atunci s'ar' poté aduná din cereale, si in specie din tullei de cucuruzu, ce fiecare poporanu i-ar' depune intr'unu locu potrivit din capulu satului, cându se întóree tómn'a cu carulu incarcatu dela culesu. Cucuruzulu acest'a s'ar' preface in bani, si crucerii cu puţina jertfa si abnegatiune din partea preotului si cu ajutorulu docentelui si alu altoru ómeni de inima din comuna ar' fi usioru câştigati.

Aci ni-se potu inse presentá dóue dificultáti din partea acelor'a, cari nu

voiescu se face nemic'a. Prim'a dificultate este, cá colect'a cruceriu este nedrépta, cáci omulu seracu, care póte are familia numerosa, trebue se contribue mai multi cruceri, decátu omulu avutu, care póte are numai puţini membri in famili'a sa. Noi inse reflectámu, cá cruceriu este o cantitate asia de mica, incátu nu se póte luá de basa la o comparatiune intre seracu si avutu. Apoi mai este si ace'a de insemnatu, cá nimenea nu impiedeca pre celu binecuvéntatu de Domnedieu cu avere mai mare, cá se nu suplinésca in casu de necesitate si crucerii, cari póte seraculu nici de cum nu i-ar' poté dá. — Alta dificultate este ace'a, cá poporulu nostru nu este capabilu de insufletire pentru astfelu de scopuri mari, si nu bucurosu isi va dá cruceriu. La acésta dificultate respundemu, cá poporulu nostru numai acolo nu se insufletiesce pentru lucruri bune, unde preotulu nu voiesce se-lu lumineze si se-lu destepete. Déca preotulu s'ar' folosi de tóte ocasiunile pentru a instrúá poporulu despre interesele lui culturale, si despre importantia faptelor bune, cari asigura nu numai fericirea temporalá, ci si cea eterna a toturoru, atunci si in poporulu nostru s'ar' áfla numeróse exemple de fapte admirabile, asemenea faptei, carea amu audít'o nu de multu dela unu misionariu. Acést'a spuneá, cá unu preotu catolicu facúndu colecta in Franci'a pentru intemeierea unei misiuni in o tíera barbara, a intratu in o casa avuta, unde dupa ce a descrisu cu colori vii necesitatea acelei misiuni si binele, ce cu ajutorulu primitu dela creştini s'ar' poté face pentru mântuirea celoru ce zaceáu in umbr'a mortii, a primitu o suma insemnata de bani si a iesitu multiamitu din casa. Pre trepte ílu intémpiná scrvitórea casei, care audíse tóta conversatiunea preotului cu stapánulu ei, si cu fati'a stralucítóre de bucuria rogá pre preotulu, se primésca si dela dèns'a sum'a

stantinopolulu, ma aci póte vedé omulu cu ochii importantia acést'a. Aci vedi, cá cetatea acést'a e celu mai mare si mai comunu locu de intálnire pentru popórele lumii celei vechi, cá ea este pórt'a, pre care comunicá Europ'a si Asi'a. In Constantinopolu se intálnesce nordulu cu sudulu si ostulu cu vestulu. Constantinopolulu e respánti'a cáiloru lumii celei vechi. —Ti poti face aci o mica inchipuire despre amestecarea limbiloru intémplata la Vavelu. Aúdi vorbindu-se grecesce, turcesce, frâncesce, italiensesce, germânesce, englezesce, arabesce, armenesce, rusesce, albanesce, bulgaresce, sèrbesce, evreesce, mai aúdi chiar' si limbile dulcelui nostru Ardealu. Numai sascesce nu amu audítu pre nime vorbindu.

Dára tómpulu trece, si asiá deci nu ne-amu opritu pre punte, ci amu trecut in Stambul, cá se esplotámu bine tómpulu. Murdarí'a e si in Stambul totu asiá de mare cá si in Galat'a. Dára o deosebire mare între acestea dóue párti mai de frunte ale Constantinopolului ne-a batutu indata la ochi: nu vedi in Stambul nicáiri ospetarii, pre cându in Per'a si mai alesu in Galat'a in apropiarea mării aprópe in fiesce care casa dái de spelunce, unde se consuáma beuturi spirituóse in mesuri mai mari cá ale frâncesiloru, cari s'au introdusu si la noi. Stambululu e cetatea turcesca, si Coranulu Turciloru opresce beutútile spirituóse si mai alesu a vinului.

Voimu se ne suimu si se trecemu prin curtile imperatesci cele vechi. Chiaru sub

pórt'a cea mai din josu a acestoru curti este unu isvoru cu apa fórte buna. Ciceronele nostru voiá sè ne faca o placere dându-ne din ap'a acést'a. Dára erá acolo unu baietiandru de turcu de vre-o patru spre diece ani, si acela incepu o larma grozava, cá noi Frânci si Englesi fiindu cum de cutezámu, se spurcámu isvorulu. Cu mare greu a isbutitu patriotulu nostru din Cinci-Beserici, se ne potólésca setea. Fiesce cá bentur'a acést'a a fostu acompaniata de catielitulu neincetatu alu baietiandrului, care nu incetá a suduí pre ghiaurii acestia, cari cutéza a bé cu ómenii dintr'unu isvoru. Ciceronele inca erá réu de gura, dára cându se pregateá elu, sè astupe catielulu a celuia gur'a cu o palma, noi ne-amu intrepusu pentru elu pre unguresce, fiesce cá nu de dragulu lui, ci in interesulu nostru bine intielesu. Erau adeca si alti Turci pre acolo, si de pre fetiele lor poteámu ceti fórte usioru, cá ei consémtiescu cu catielulu acél'a credintiosu in contr'a nóstra a câniloru necredintiosi. Si asiá amu mersu mai departe, urmariti cátu va tómpu de sudálmile baiatului.

Trecurámu pre lángea dóue zidiri nóue, cari au menirea de a fi musee archeologice. Merseramu inca si mai la dealu si ajunserámu intr'o curte larga. In mijloculu ei suntu doi arbori seculari. Acolo in umbr'a lor nu odihnirámu puţinelu. De-a stâng'a aveámu pórt'a ace'a, carea desi nu e sublima in privintia marime si a splendórei architectonice, totusi s'a numitu sub imperatii bizantini si se numesce inca si astádi *sublim'a pórt'a*. De-a

drépt'a nóstra vedemu unu monumentu vechiu alu besericeii crestine: e beseric'a s. Irine, carea o zidise imperatulu Constantin. Nu poteámu intrá intr'èns'a, cáci Turcii o folosescu de depositu de arme.

Odihindu noi sub arborii aceia medítámu despre istoriculu celu mai próspetu alu acestei curti. Aci aduná adeca pre ianiceri Ag'a lor, si aci decideau ei, care dintre demnitarii aulei ori chiaru si dintre sultani are se le faca placerea de a abdíce de capulu sèu. Diu'a de 15 Iuniu 1826 e o di, de care ómenii mai betráni din Constantinopolu ísi adueu aminte cu gróza si cu fiori, precum ne díce ciceronele nostru. In diu'a ace'a sultanulu Mahmud sosindu in Constantinopolu scóse flamur'a profetului si aduná in giurulu sèu pre toti cei ce-i eráu credintiosi. Elu voiá se puna sfèrşitu tirantei ianiceriloru, de care tremurá sultanulu si toti supusii lui, intocmai precum tremurase de ea lumea crestinésca. Sultanolu provocá pre ianiceri, se depuna armele. Ei in locu de a ascultá cerura dela sultanu, se le dé capetele aloru siepte demnitari imperatesci. Acum sultanulu indreptá gurile tunuriloru asupr'a casarmeloru ianiceresci, si — in diu'a urmatóre notáu pre luculu Bosforului dóue dieci de mii de cadavre de ale ianiceriloru. Nici unulu nu a scapatu. Totu asemenea au purcesu cu ei si prin provinciá, si in chipulu acést'a au fostu nimicitu in câteva díle óstea ianiceriloru, carea erá de o data ruin'a poterei imperatesci a sultanului si forti'a fanatismului religiosu musulmanu.

de 200 franci, câstigata cu lucrul mânilor sale. Preotul nu voi se primésca banii, dîcîndu, că servitorea pôte avé lipsa de ei în vreme de bóla seau cîndu ar' vré se tiéna si ea casa de potere; inse servitorea nu numai nu voi se se capaciteze, ci în urma chiar' cu lacrimi în ochi se rogá de preotu, se o lase si pre ea, cá se contribuie ceva pentru mántuirea unoru suflete, cari nu au fericirea de a cunosce adevérulu religiei crestine.

Ei bine, noi credemu, cá amu pe-catú în contr'a poporului nostru, cîndu amu presupune, cá într'ensulu, în genere vorbindu, nu se áfla atát'a sémtimeнту nobilu, cá într'o simpla servitóre.

Despre preotii nostri nu ne indoimu nici unu moméntu, cá nu ar' voi se ié asupr'a lor obligaméntulu de a face în comunele lor colect'a proiectata, cáci preotimea nóstra a statu totu de-a un'a în fruntea tuturoru mișcárilor, cari au avutu de scopu marirea lui Domnedieu, binele sántei Beserice si inaintarea culturala a poporului nostru. Ne rogámu deci de oficiile protopopesi, cá în casu cîndu ar' áflá, cá vre unu preotu nu este abonatu la „Unirea“ si astfel nu ar' fi în positiune de a cunosce acésta asociare la colect'a cruceriului, se binevoiesca a o face cunoscuta si acelui preotu.

Asemenea rogámu pre Preaveneratele Ordinariate diecesane, se binevoiesca a primí sub grigea si adminstrarea lor obolulu, care din indemn propriu voiesce se-lu jertfésca clerulu si poporulu pentru binele besericii si natiunei nóstre.

Inainte de a incheiá observámu, cá toti acci preoti, cari se asociéza la colect'a cruceriului, se binevoiesca a notificá indata redactiunei „Unirei“ numele lor si numerulu sufletelor incredintiate pastoriei lor, pentru cá în o rubrica permanenta a „Unirei“ se se publice numele tuturoru celor asociati la colect'a cruceriului, care se incepe cu anulu acést'a.

De atuncia resiedinti'a acést'a vechia imperatésca e parasita. Abiá din cîndu în cîndu vedé cá unu omu trecîndu prin curte si neoprindu-se. Unu simbolu nimeritu alu decaderei imperiului otomanu suntu în decaderia lor zidurile acestea, în cari locuise celu de ántáiu imperatu crestinu. Tóta existinti'a imperiului otomanu de astádi e numai maiestrita. Poterile europene o maiestrescu, fiindu cá nu se potu uní, care dintre ele se puna mán'a pre mérulu de cérta, care cu unu nume propriu se numesce Constantinopolu. În zadaru e inse tóta uneltirea si svêrcolirea diplomatilor: forti'a Osmanidiloru cá si cea a tuturoru imperatiloru, cari s'au intemeiatu pre islamismu, constá în cuceriri neincetate, si déca acestor'a li-se pune stavila, precum s'a pusu stavila Turciloru mai ántáiu la zidurile Vienei, atunci imperat'ia ace'a trebue se decada pre incetulu si mai pre urma se dispara lasándu numai monuminte de cele mai triste în urm'a sa. Mai curéndu séu mai tárdiu va trebú se cada de pre Agia Sofia semilun'a si se se inaltie acolo éra crucea.

Noi între meditariile acestea trecemu prin curtea ace'a larga, si iesindu prin pórt'a ei de spre média dî — éca-ne cu inimi palpitánde de suprinde inaintea besericii Sántei Sofie.

Dara despre monumentulu acést'a maretiu alu credintiei celei odinióra atátu de vie din beserica grecésca fti voi scrie máne diminiétiá. Te salúta dimpreuna cu Vasilie alu têu amicu

Victoru.

Fie care preotu dupa ce va terminá colect'a anului, se ne notifice si sum'a colectata, pentru cá ace'a inca sè se póta publicá în „Unirea“. Déca unu preotu va fi adunatu mai multi cruceri, decátu cáte suflete are sub pastorirea sa, se binevoiesca a ne notificá si plusulu acést'a precum si numele aceluor individi, cari au contribuitu sume mai mari de unu florenu. Notificarea acést'a se ni-se tramita în ace'a-si dî, în care se tramite colect'a la respectivulu Ordinariatu.

Pentru cá preotulu se nu fia espusu la banuiei, ar' fi tare consultu, cá rezultatulu colectei, dupa inchieierea ei, se se publice intregu poporului adunatu în vre-o domineca ori serbatóre, si actulu, în care se va constata rezultatulu colectei, se fia subscrisu si de doi — trei barbati de incredere din sinulu poporului.

Pentru cá se se usioreze si în casu de lipsa se se póta si controlá colect'a, ar' fi tare de doritu, cá preotii seau docentii în conformitate cu inviatiunile primite dela respectivii preoti se faca o lista esacta despre tóte familiile din comun'a lor, si în ace'a se insemne punctuosu numerulu tuturoru membriloru din familia, ér' în rubrici facute pre mai multi ani se se insemneze conscientiosu sum'a, ce a contribuit'o respectiv'a familia în totu anulu pentru scopulu desfasuratu în acestu articulu.

Amu indigitatu în trasatiri generale si procedur'a, ce ar' fi se se tiéna la esecutarea acestei lucrári importante; — déca inse cineva ar' cunosce seau ar' áflá o procedura si mai practica, binevoiesca a o urmá pre acést'a, cáci capulu lucrului este se adunámu cruceriulu.

Acum nu ne remáne, decátu se rogámu pre toti preotii nostri cu tóta caldur'a inimei nóstre preotiesci si románesci, se binevoiesca a se dechiará cátu mai curéndu în colónele „Unirei“, cá se asociéza la colect'a cruceriului seau cu alte cuvinte cá iáu asupr'a lor obligaméntulu de a colectá în comun'a lor de fie care sufletu cáte unu cruceriu, si cá implinirea acéstui obligaméntu o voru considerá totu de-a un'a de o cestiune de onóre. Nu se uite preotii nostri la aceia, cari pôte nu ar' mai fi capabili de a se insufletí pentru acestu scopu sántu, ci caute ficcare numai la detorint'ia, ce o are elu insusi de a contribuí dupa poterile sale pentru salvarea besericii si natiunei nóstre, ori déca totusi are lipsa de unu esemplu stralucitu, care se-i servésca si lui de indemn, privésca la marimositatea venerabilulu Capu alu Provinciei nóstre besericesci, care a versatu pre lángá alte mari si nenumerate jertfe siése mii de floreni pentru intemeierea fondului scolasticu archidiecesanu. Nici se nu se descurageze cineva, déca va vedé, cá pôte unii preoti nu se asociéza la colect'a cruceriului, cáci si déca nu s'ar' aduná atátia cruceri, cáte suflete greco-catolice suntu în beserica nóstra, banulu adunatu, fia si mai puținu, totu ne va prinde bine.

Dar' noi sperámu, cá toti preotii nostri se voru convinge din cele desfasurate pána acum, cá numai în unirea poteriloru potemu áflá mántuirea nóstra pre terenulu besericescu si scolasticu, si voru adevéri cu zelulu lor frumós'a dicala: *Gutta cavat lapidem, non vi, sed saepe cadendo.*

Vorbirea de tronul la deschiderea parlamentului austriacu. — Suntu déjà 12 ani, de cîndu în Austria a ajunsu la cármá Contele Taaffe cu spiritulu lui conciliant. De atunci pána acum s'au tiénutu trei vorbiri de tronul la deschiderea parlamentului. Ceva coloritu politicu marcatu n'a avutu pána acum nice un'a din aceste trei vorbiri de tronul. Tóte au fostu mai numai vorbiri, în cari s'au anunțiatu afacerile, ce va avé parlamentulu sè le rezolveze. Vorbire numai de programu de lucrári n'a fostu inse nici un'a, cá acést'a din urma, cu carea fi deschisu acum parlamentulu austriacu. Din vorbirea de tronul apare invederatu, cá parlamentulu austriacu actualu nu este compus de asiá, cátu sè se póta dela elu aseptá ceva activitate politica în mare, dupa programulu unuia seau alteia partide, ce dispune de maiortate. Se prevede, cá lucrurile politice sub durat'a parlamentului acestuia voru remáne în *statu quo*, fára a se poté desvoltá mai departe în vre-o directiune seau alt'a. Si pentru acésta parlamentulu presentu este consideratu mai multu cá unu parlamentu de afaceri, decátu cá unu parlamentu politicu. Déca parlamentulu va aretá, cá este capace a functioná celu puținu cá parlamentu de afaceri, atunci probabilu, cá va si esistá, pána ce fi va espirá terminulu. Déca inse prin conduit'a sa va dovedí, cá nu e în stare nici a resolvá afacerile curente, atunci credemu cá va fi disolvatu, si se va face o proba nóua de a constrú unu parlamentu, care sè fia în stare a conciliá diversele elemente politice disparate, ce se lupta în Austria cu atát'a focu. Cáci în Austria pre lángá cestiunea besericesca si nationala, cari améndoue suntu destulu de arđietóre, mai esista si cestiunea autonomiei țieriloru, éra cea sociala este multu mai acuta cá la noi.

Din vorbirea de tronul se vede, cá chiamarea ministeriului Taaffe si în viitoriu, cá si în trecut, va fi a máná numai mai departe nai'a statului printre scopuli si stánci ferindu-o de ceva lovituri mari, fára de a poté în impregiurárele de fátiá sè puna statulu pre alte base. Lupt'a între federalismu si centralismu va durá si mai departe. Totu asemenea si cea dintre liberalismu si conservativismu, la carea s'a mai adausu acum si cea între Semitismu si Antisemitismu, si între lucratori si plutocrația. Ministeriulu Taaffe nu se va alaturá la nici un'a din partidele aceste, inse de alta parte nu va respinge pre nici un'a. Se va folosi cîndu de voturile unuia, cîndu de a celei-alalte spre a poté guverná.

Se vede de aici, cu cátu este mai grea pusetiunea unu guvernulu în Austria decátu la noi. La noi cestiunea cea mai arđietóre este cea nationala. Unu guvernulu tare si cu vointia firma usioru ar poté se deslege cestiunea acést'a spre glori'a si fericirea patriei nóstre comune. Cîndu va veni inse unu atare guvernulu?

Revista besericésca.

Itali'a.

In zilele trecute s'au terminat în Florența ședințele congresului protestant cosmopolit. S'au fostu adunatu onorabili pastori de prin Germania, Angli'a și Americ'a, pentru că s'î delecteze pre catolicii italieni cu frase bombastice, numite *evangelice*. Intre congresisti a fostu și cunoscutulu expredicatoriu de curte din Berlin, Dlu Stöcker. — Intențiunea protestanților la începutu a fostu, că congresulu s'î se țîna în Rom'a; înse guvernulu temându-se de vatemarca sentimentulu publicu alu catolicilor, i-a rogatu s'î parasésca acestu planu. Astfeliu fericirea pică pre frumós'a Firenze, leaganulu artelor frumóse, patri'a nemoritoriulu Dante.

Dlu Stöcker s'a plânsu în vorbirea sa de indiferentismulu, în care cresc pruncii protestanti din Berlin, și de lips'a cea mare de beserici și de pastori, ce se sîmte în Berlin? Ei bine, atunci la ce s'a dusu dlu Stöcker s'î o spuna acést'a la cei din Florența? S'î o fi spus-o la Berlinezi, căci Florentinii si-au facutu beserici, cum nu-si voru face protestantii din Berlin până-i lumea! Faceá mai bine dlu Stöcker, deca banii spesati cu caletori'a la Florența îi dadeá pentru redicarea de beserici în Berlin!

Germani'a.

Fostulu ministru de culte alu Prusiei, Gossler, a fostu prezentatu parlamentulu unu proiectu de lege despre reform'a instructiunei, în care drepturile besericeei catolice eráu vatemate și despretiuite cu deseversire. Centrulu și episcopatul au protestatu cu tóta tari'a în contr'a acelu proiectu, și caderea lui Gossler a fostu urmarea acelor proteste. Acum ne sosesc scirea imbucuratóre, că noulu ministru de culte Zedlitz a retrasu nefericitulu proiectu alu antecesorulu s'îu dela ordinea zilei. — Felicitámu din inima pre dlu Zedlitz pentru acést'a lucrare patriotica și morala. Dlu Gossler voiá s'î deschida cu acelu proiectu o noua era de lupte între beserica și statu, și s'î arunce Germani'a éra în neintielegerile doreróse ale trecutulu.

Éta o noua și nepieritóre cununa, ce împodobesc morméntulu neuitatulu Windthorst!

Spani'a.

Guvernulu conservatoru din Spani'a, voindu s'î previna pericolulu socialismulu, a prezentatu parlamentulu o mulțime de proiecte economice, cari de siguru voru contribui multu la îmbunatașirea și înflorirea stării materiale de presente înca destulu de precarie. În proiectele aceste se áfla și unu proiectu de lege despre repausulu dominicalu, care opresce tóte categoriile de lucru în zile de domineca și de serbatori. Esceptiune dela acést'a regula voru face numai acei rami de industria, la cari continuitatea lucrulu e neaperatu de lipsa. La atari esceptiuni se va dá locu numai dupa-ce

o ancheta va constatá existința lipsei numite, și în casurile acele înca voru fi detori proprietarii fabricelor seau a minelor, s'î de atât'a tîmpu lucratorilor, că s'î-si póta îndeplini detorințele lor religióse.

Onóre se cavine guvernulu spaniolu, care aperiându interesele materiale bine înțicelose ale cetățienilor s'î, înainteza totu odata și binele lor spiritual!

Revista politica.

Afaceri interne.

În 13 a l. c. a tîenutu parlamentulu ungaru prim'a sa ședința dupa feriile de Pasci. La începutulu ședinței presedintele a prezentatu o mulțime de petitiuni în caus'a reformei administrative, dintre cari o parte ceru retragerea proiectulu de lege despre reform'a administratiunei, éra o parte modificarea aceluia. Tóte petitiunile au fostu predate comisiei administrative. La ordinea zilei altcum a fostu statorirea programulu de lucrări pentru ședințele procsime ale casei, ce s'a și întemplatú cu multa usiorintia — nefiindu multu de lucru, — punându-se la ordine mai ántáiu pertractarea proiectulu despre modificarea și întregirea articoloru de lege XXXIX din 1886, și XXXVIII din 1889 despre cărțile funduare.

Într'aceea declarațiunile comitatelor și a orasielor pro și contr'a reformei administrative continúa. Partid'a independentistilor are intențiunea se arangieze prin centrele mai însemnate ale țîrii adunări poporale, pentru a protestá în contr'a reformei administrative.

Austri'a.

Sâmbata în 11 a l. c. a fostu deschisu în Vien'a noulu Reichsrath cu o vorbire a Maiestății Sale, despre care vorbimú la altu locu alu fóiiei nóstre. La deschidere au fostu de față membrii ambelor cási. Aici remarcámu din discursulu de tron pasagiulu referitoriu la situațiunea politica generala, care pentru speranți'a firma întrú susțiinerea neconturbata a păcii a produsu impresiunea cea mai buna, atâtú în țîera, câtú și în strainatate.

În Vien'a s'au terminatu alegerile comunale. Corpulu I și II alu alegatorilor a alesu reprezentanti în majoritate coversitóre liberali. Astfeliu deci majoritatea în consiliulu comunalu rămâne și de asta-data asigurata liberalilor, cu tóte că antisemitii suntu destulu de numerosi, pentru că s'î póta împiedecá multe dorințe liberale.

Negotiările pentru încheierea convenției comerciale cu Germani'a suntu aprópe terminate, spre indestulirea, celu puținú relativa, a ambelor părți.

Sêrbi'a.

Din regatulu Sêrbiei érași ne sosescu sciri minunate. În ședinți'a din 11 a Skupcinei presedintele dadú cetire unei epistole a ex-regelui Milan, în care acél'a dechiára, că parasesc Sêrbi'a și că nu se va reîntórce, până cândú regele Alesandru se va face maiorenu. Cetirea acestei epistole a datú ansa la

o discutiune din cele mai violente, care în fine s'a gatatu cu ace'a, că Skupcin'a a luatú la cunoscutia cu multiamire resolutiunea ex-regelui, i-a votatu dreptú spese de caletori'a unu milionu de franci, și a însarcinatu guvernulu s'î întreprinda pașii de lipsa, că și ex-regin'a Natali'a s'î parasésca, în interesulu păcii interne a țîrii, teritoriulu Sêrbiei. — Vomú vedé, la ce resultatú voru ájunge Sêrbii cu acést'a noua mesúra; e de crediutu înse, că sentimentulu de loialitate față cu famili'a Obrenovici nu va căstigá multu.

Correspondinție.

I.

Roma, 4 Aprilu 1891.

În scrisórea din urma, vorbindú despre mórtea principelui Jérôme Napoleon, am fostu esprimatú speranți'a, că ve voiú poté împartași unele detaluri autentice despre împregiurările, între cari s'a întemplatú acea mórte. Éta-me acum în positi'a de-a-ve poté dá informatiunile cele mai acreditate, pentru că provinú din uniculu isvoru demnu de credința, și anume dela venerabilulu cardinalu Mermillod, carele avú mângaierea de a poté împacă cu Domnedieu pre acelu sufletu ratecitu, ce fú repausatulu principe Napoleonu.

V'amú spusú dejá în ultim'a correspondinția, că principele Jérôme a fostu în tóta viéti'a sa unu inimicu declaratú și neîmpacatu alu besericeei catolice și a Pontificelui Romanu. Cu tóte aceste de doi ani în cóce schimbări însemnate se poteáu observá în tóta portarea dînsulu. Iubirea *supraomenésca* — dupa cum se esprímá însusi principele repausatu, — fidelitatea neclatita și abnegatiunea, ce o manifestá față cu dînsulu soți'a lui Clotild'a, sor'a regelui Umberto, și întieptiunea Cardinalulu Mermillod, au produsu acele schimbări. Principele aveá unu castelu, în care petreceá mai multu tîmpu, în Prangins, orasielu situatu lângá laculu de Genf, éra Cardinalulu Mermillod erá episcopu în Genf. Apropierea locuintelor i-a adusu în atingere adeseori pre acei doi barbati, și conversatiunile lor firesce nu arareori au avutu de obiectu cestiuni religióse. Acum suntu câșiva ani, mergîndú cardinalulu, atunci episcopulu, Mermillod se-lu cerceteze pre principele, flu áflá cetindú sânt'a Evangelie. Cestiunile, cari mai adeseori formáu obiectulu conversatiunei între cei doi barbati, eráu trei: 1º) divinitatea Domnulu nostru Isusu Christosu; 2º) auctoritatea besericeei; 3º) dreptulu Pontificelui la dominiu temporalu. Si ce e mai interesantu, este, că dînsulu, carele atât'a combatuse dominiulu temporalu alu Papiloru, într'o convorbire tîenuta cu unu ambasadoru din Rom'a, cercá mijlóce, prin cari s'î se póta împacă unitatea Italiei cu independința teritoriala a Pontificelui románu.

Destulu că principele Napoleon de unu tîmpu încóce petreceá cu preferința în Rom'a, studiándú cu multa placere memoriile creștine din catacombe. În iern'a anululu trecutú cercetándú cu unu archeologu și cu abatele Puyol catacombele Ostriane, unde se conserva unu scaunu alu S. Petru, a esclamatú referitoriu la petrecerea S. Petru în Rom'a: Mais c'est evident: c'est un fait historique! (Dar' lucrulu acést'a e lamuritu, e unu faptu istoricu). Si numai asta tómná înca se poteá vedé repausatulu principe în besericea Sântulu Petru

in mâna cu o carticica de rogatiune, ascultându sânt'a liturgia.

Dupa asemeni precedintie a urmatu morbulu, care a pusu capetu vietii principelui Napoleon. Abiá vediu principele, că morbulu imbrăca unu caracteru seriosu, rogà pre cardinalulu Mermillod se-lu cerceteze si se-lu impartasiésca de mângaierele religiunei.

Erá in 13 Martie. Diminéti'a la órele 4 starea principelui erá ingrigitóre. Fù chiamatu cardinalulu Mermillod, si totu de odata cu dènsulu sosi si regele Umberto. Regele ílu lasà pre Cardinalulu sè între la morbosu, si tēmpu indelungatu a petrecutu venerabilulu cardinalu in convorbire intima cu principele. *Convorbirea acést'a a fostu convorbirea peccatosului cu ministrulu iertării divine.* Ieşindu Cardinalulu a spusu abatelui Puyol, se conferésca morbosului la momēntu binevenitu s. maslu, ce se si întēplà in 17 Martie.

Éta faptele, si fația cu aceste nu me temu de nici o desmînțire. Isusu Christosu a triumfatu si de asta data asupr'a unui mare peccatosu, si s'a adevéritu éراس in modulu celu mai splendidu, că se sântiesce barbatulu necredintiosu prin muierea credintiósá. — Sânt'a Sa Pontificele supremu audindu aceste detaluri, ce vi-le-am înșiratu, a proruptu, asiá dīcēndu prin graiulu repausatului principe, in frumóselle viersuri ale lui Dante (Purg. III, 121):

Orribil furon li peccati miei;

Ma la bontà infinita ha si gran braccia,

Che prende ciò che si rivolge a lei.

(Infricosiate au fostu peccatele mele: dara bunatatea cea nemesurata are brație atātu de mari, încātu îi cuprinde pre toti cei ce se intorcu la ea.)

La revedere.

II.

Capusiulu de Câmplă, 8 Apr. 1891.

Cu viua placere vinu a Ve aduce la enoscintia spre inregistrare urmatórele fapte nobile, facute de poporulu credinciosu incredintiatu pastorirei mele, si chiar si de proprietari de alta nationalitate. Poporulu mieu inca in anulu 1883 la 8 Ianuaru a donatu dreptulu sèu de crişmaritu Besericeii greco-catolice din locu, carele acum rescumperându-se de cătra statu, amu primitu unu contractu de 3700 fl. v. a., si 4 fl. 04 cr. bani gat'a, in cass'a fondului besericescu gr.-cat. localu. Cātu a fostu de grea si anevoiósá căstigarea rescumperării pre numele besericeii nóstre, — esistādu mai inainte totu pre numele comunei politice — si avēndu de lucru totu cu mari proprietari magiari cu influintia, cum e vicecomitele, si altii, imi e martoru P. O. D. Protopopu actualu Nicolau Solomonu. Eu fara nici unu advocatu, punēndu-mi tóta prudintia si influintia in jocu, — facēndu chiar cestiune personala din pierderea ori căstigarea rescumperării regalului amintitu, am obtiēndu rescumperarea pre numele besericeii nóstre, asiá încātu potu sè dīcu — fara cea mai mica mustrare de consciintia — cu S. Ap. Paulu, că de m'am si laudatu in cele de susu, numai adevērule curatu l'am graitu.

Mai departe, repausatulu in Domnulu Artimonu Chetiannu din locu a lasatu, că din averea lui remasa dupa mórte sè se solvésca cá donatiune Besericeii greco-catolice locale sum'a de 100 fl. v. a., carea sè se folosésca spre scopuri culturale.

Cu ocasiunea comasării atātu poporulu

greco-catoliceu, cătu si proprietarii nobili — magiari — au donatu Besericeii greco-catolice locale — pentru fondulu de scóla — câte 11 jug. 700 o. □, cari la olalta aprópe la 23 jugere dejá in septemân'a acést'a mi-a succesu a-le induce in cartea funduara pre numele besericeii nóstre, — numai acum autenticādu-se cărțile nóue funduare dupa comasarea de 14 ani. Totu din partea actualului vicecomite alu comitatului Turd'a-Ariesiu, Sándor János, mare proprietariu in locu, s'a donatu cu ocasiunea comasării cătu si in primavér'a anulu 1889 mai multu de 1 jugeru locu pentru cemetieru. Binevoiésca a primí si pre calea acést'a toti donatorii, ce se áfla inea in viétia, mulțamit'a Besericeii nóstre, éra cei repausati resplat'a lui Domnedieu pentru nobilele loru fapte facute spre marirea lui Domnedieu.

Primiti scl.

Vasiliu Suciu,
parochu greco-catoliceu.

Colect'a crucerului.

Cu numirea acést'a modesta incepemu in Numele Atotpoternicului Domnedieu colect'a ace'a, care dupa cea mai intima a nóstra convingere are sè formeze unu factoru insemnatu in viétia nóstra besericesca, seolastica si nationala, si a cărei planu detaiatu ílu áfla cetitorii nostri in articolulu de fondu alu numerului acestuia, la care atragemu atentiunea tuturor. Scopulu nostru este marirea lui Domnedieu si fericirea poporului nostru; este se aretāmu de ce suntemu capaci cu poteri unite! Cine e condusu de principiile nóstre, — si cine nu este? — vina cu noi. Ceremu numai unu cruceriu de persoana, dara sè nu remāna nime detoriu! *Anulu, omulu si crucerulu, éca planulu intregu!*

In numerulu viitoriu vomu incepe a publicá totu in rubric'a acést'a constanta numele acelor frati preoti, cari s'au asociatu si se voru asociá la acésta colecta. Inainte cu Domnedieu!

Noutăti.

Dela curte. Maiestatea Sa Monarchulu in Dominec'a trecuta la 7 órele diminéti'a a sositu in München. La gara fù întēpinatu de principele Leopold si de principés'a Gizel'a fic'a Maiestătii Sale. — Maiestatea Sa Imperatés'a Regina a cercetatu in 10 l. c. Palermo. — Archiducés'a Stefani'a a calatoritu la Cannes in Francia sudica.

Din Archidieceasa. O. D. *Basilii Podóba* a fostu dispensatu dela oficiulu de capelanu din Clusiu si a fostu dispusu de profesoru catechetu pentru băietii greco-catolice, cari cercetéza instituttele de invetiamentu din Clusiu.

O. D. *Nicolau Radu*, preotu nou ordinatu, fù dispusu de cooperatoru in Teleculu-romānu in tractulu Reghinului:

O. D. *Alesandru Petranu*, preotu nou ordinatu, fù dispusu de administratoru parochialu in Ciurnu'n'a in tractulu Almasiului.

Din dieces'a Oradei-mari. *Esamenulu prosinodalu* din acestu anu se va tiéné in 26 si 27 Maiu st. n. Preotii diecesani, cari au implinitu trei ani in pastorirea sufletésca si dorescu a se supune la acestu esamenu, au sè se insinue la Veneratulu Ordinariatu pāna in 15 Maiu a. c., substernēndu totu odata si manuscrisele loru de predici proprie.

Esamenulu de calificatiune la Preparand'a diecesana se va tiéné in 3 si 4 Iuniu st. n. a. c., si anume partea scripturistica in 3, éra cea verbală in 4 Iuniu.

Ordurile sacre mai de curēndu se voru conferi in 26 si in 30 Aprile st. n. a. c. Si

anume in 26 Aprile se voru conferi ordurile mici si diaconatulu, éra in 30 Aprile (Joi'a mare) ordulu sacru alu Preotiei. Clericii diecesani, cari dorescu se primésca ordurile sacre, au sè se prezenteze inaintea Veneratulu Ordinariatu in 24 Aprile, pentru că in 25 se póta depune esamenulu curalu.

Se curentéza statiunea cantoru-docentala de Vértes, din districtulu protopopescu Let'a mare. Suplicele concurentiloru au sè se substérna oficiulu protopopescu concernentu pāna in 30 Aprile a. c.

Comisariu ministerialu la esamenulu de maturitate dela gimnasiulu superioru greco-catoliceu din Blasiu, pentru anulu acest'a secolasticu, este numitu directorulu dela gimnasiulu de statu din Sibiu Dr. Ignatiu Veress.

Academí'a romāna si-a serbatu Luni la 1/13 Aprilu a. c. iubileulu de 25 de ani alu esistintiei sale. Scopulu maretiu, la realisarea căruia de unu patrariu de seculu lúera cu mare zelu Academí'a romāna, este „cultur'a limbei si a istoriei nationale, a literelor, a sciintieloru si a frumóseleru arte“. Credintiósá acestui scopu sublimu a intrunitu in sēnulu sēu pre cei mai distinsi barbati de litere din tóte provinciile locuite de romāni, că astfeliu pre lānga origine si limb'a comuna se ne fia un'a si ace'a-si si cultur'a. Fórtē multu a contribuitu Academí'a romāna la inavúftrea literaturii nóstre prin premiarea si edarea pre spesele sale a opuriloru de valóre. Meritulu Academíei este, că limb'a nóstra neglésa de sute de ani s'a poleitu si curățitu de rugin'a strainismului, ce s'a pusu pre ea in decursulu mai multoru veacuri de trista amintire.

Zelului neobositu alu acestei ilustre corporatiuni este de a se multiamí descoperirea si publicarea aloru mii de documente de o valóre nepretiuvera, cari revérssa lumina asupr'a istoriei nóstre nationale. Dtu'a de 1/13 Aprilu s'a serbatu cu mare solemnitate in Bucuresci. Membrii Academíei au tēnutu in sal'a senatului o siedintia festiva, la care au fostu de fația si Maiestătiele Loru Regele si Regin'a Romānei si principele mostenitoriu Ferdinandu. Cu ocasiunea acelei siedintie si Maiestatea Sa Regin'a si-a cetitu o lucrare literara. Noi inca suntemu mândri de succesele Academíei nóstre si dorimu, că si pre viitoriu se in florésca si cu poteri inoite si inmultite se conduca poporulu romānu pre calea progresului si culturai celei adeverate.

Denumiri. Maiestatea Sa a numitu pre patriarchulu sērbescu gr. or. *George Brancovici* administratoru alu diecesei sērbesci Baciú, éra pre episcopulu sērbescu gr. or. *Nectariu Dimitrievici* administratoru alu diecesei Verșetiu.

Programulu serbăriloru iubilare in Bucuresci la 19/22 Maiu a. c. Serbările iubileului de 25 de ani dela suirea pre tronu a regelui Carolu I voru tiéné trei dīle. In dīu'a I se va celebrá sânt'a Liturgia cu mare pompa la metropolie, apoi voru defilá pre bulevardu 30.000 de ómeni, dupa acést'a va fi mare receptiune la palatu. In Filaretu se va arangiá unu banchetu popularu, si sér'a orasiulu va fi iluminatu. In teatrulu nationalu se va dá o representatiune de gala, si in gradin'a Cismegiu va fi o serbare de nópte. Voru fi focuri artificiale si voru functioná tóte fântānile luminóse. Dtu'a a II-a toti primarii din tiéra voru fi primiti la palatu; voru defilá caréle alegorice pre bulevardu si calea Victoriei. Primariloru se va oferí unu mare banchetu in sal'a Teatrului nationalu. A dóu'a serbare de nópte in Cismegiu. In dīu'a a III-a serbarea se va face la Banésa, unde publiculu va fi transportatu cu vagónele Decauville. La la reintórcere voru fi la șosea curse si joculu de flori (bataille des fleurs). Mare banchetu popularu la ipodromu, ér' sér'a focuri de artificii monstre, cum nu s'au mai veđintu in Bucuresci. — Reducēndu-se si in Romāni'a costulu de calatorie pre căile fierate credemu, că si dintre compatriotii nostri voru participá multi la acele serbări.

PARTE SCIENTIFICA-LITERARIA.

Instrucțiunea publică în Români'a.

(Urmare din Nr. 15.)

Discuțiunea de principii o începă ministrul cu dlu Poni. Obligatoritatea învățământului numai treptat se va potă statorî. Țr' legea lui Ferry, de care s'au miratu fôrte multi, dar' pre carea prea puțini au admirat'o, pentru spiritul s'eu contrariu religiunii e inadmisibilă față cu învățământul elementar din Români'a. Că reforme speciale asia dar' a legii dela 1864, proiectul guvernului cereă, că s' se introducă (în scôlile rurale) din 10 în 10 zile, totu la 30 de zile vacanția de scôla în tîmpul diferitelor munci de câmpu, asia în câtu țieranii nu se potă plînge, că scôl'a le rapesece unu mijlocu de înlesnire pentru lucrul câmpului, cum suntu fiii lor ajunsi la o vîrsta, în care potă fi folositori. O a d'ou'a reforma prevedeă, că copiii de țierani, cari — i-s'a spusu — suntu mai inceti în desvoltarea inteligintiei decătu cei dela orasiu, se fia obligati la scôla într'o vîrsta, cându nu s'ar' cere dela începutu prea multu dela mintea lor. Scôlile reale s'au înfiintiatu în Români'a la anul 1875 cu destinațiunea de a pregătî tîneri pentru industri'a cea mare și exploatarea sistematică a bogățiilor pământului românesc, și astfelu a face o contrabalantă scôlelor clasice, din cari nu iesu decătu legisti, profesori și funcționari. Pre lînga tôte intențiunile cele bune cu cari s'au întemeiatu aceste scôle, n'au prea datu semne de propășire, dovăda împregiurarea, că inca nu s'au ridicatu la rangulu de gimnasiu superioru completu; deși reform'a propusa tîndeă la ridicarea lor la acelu rang de liceu, că tinerii absolventi se p'ota întră apoi în scôl'a de poduri și șosele, în facultățile de sciintia și medicina, Țr' cei mai multi s' se apuce de carierele practice. — Inamovibilitatea învățatorilor nu se potă introduce, p'ana cându printr'unu controlu mai precisatu nu se va întarî pre deplinu spiritulu de disciplină.

Preste tôte inse pentru noi mai importante suntu dispozițiunile proiectului în sensulu de „a se câștigă anume beseric'a în folosulu scôlei pentru sateni“, precum și declarațiunile ministrului în acêsta privinția. Se propuse dar', că dominec'a și în serbatorile cele mai mari toti școlarii s' se adune dimineții la scôla și s' se conduca de directoru seau de cîte unu institutoru la beserică; și pre câtu se va potă, școlarii se formeze corulu besericei. Fața cu aceste institutorii din Iasi au cerutu cu insistinția printr'unu memorandum, că o asemenea îndetorire se se lase în sarcin'a parinților, Țr' dominecile și serbatorile se fia deplinu zile recreative pentru institutorii obositi în tîmpul șeptemănei (!) Pre de alta parte ministrulu spusu, că aflându-se într'o dominecă la Tîrgulu Jiului, „întru câtu suntu ministru alu cultelor — spre a cită tecstualu — și fiindu că în țier'a n'ostă religiunea ortodocsa e religiunea statului, credu de detori'a mea, se me ducu și la beserică“. A fostu deci și dominec'a acêla la beserică cu prefectulu și cu cîte va autorități. Erău puțini ômeni în be-

serica și puțni copii. Cându au ieșitu și mergeău cătra cas'a prefectului, a trecut pre din aintea unei cafenele, și pre cându ei veniău din beserică, ieșiau din cafenea și îi salutău cîteva institutori ai scôleloru din acelu orasiu. În urm'a acestei coincidențe ministrulu n'a lipsitu de a chemă pre institutori și a le spune cu vorbe bune, că fiindu ei institutori, cari au și religiunea în programulu scôlei, nu se cade se sté la cafenea, cându lumea ce'a alaltă merge la beserică, și s' se nu instrăineze de scôla sîmțiemîntulu religios. Informațiunile, ce le avu dupa acêla, îlu asigurara, că lucrurile s'au îndreptatu conformu dorinției sale. — Indata inse dupa acestu pasagiu, ministrulu esclamă:

„A! domniloru, și eu suntu cu totulu de părerea principelui Grigorie Sturdza, cându este vorb'a de învățământulu din scôlele superiôre. A avutu dreptate principelu Sturdza, se revindece în contr'a dlui Dimitrie Sturdza dreptulu de discuțiune liberă a ori cărui sistemu filosoficu, dreptu pre care și eu îlu revindecu. Dar' cându este vorba de a întemeiă pre unu sîmțiemîntu realu latîrea scôlei elementare, trebuie se iai lumea n'ostă, cum o găsesc, în starea actuală a evoluțiunei, și se fia fericitu, decă mai găsesc printre ômeni unu elementu idealu, pre care se-lu întrebunțiezi pentru întemeiarea culturai tale în tôte direcțiunile.“ (Aplause.) Va se dîca, în scôl'a elementară trebuie staruitu pentru studiulu religiunii teoretice și practice, pre cându în cele superiôre a se revendică discuțiunea liberă a ori cărui sistemu filosoficu. Ne oprimu aci. Spre închieiare inse lasămu se vorbésca confratii „ortodocsi“ dela diariulu „Menirea Preotulu“¹⁾ din Rîmniculu-Vîlcei, cari ne voru aretă, la ce se reduce acestu dreptu de liberă discuțiune a ori cărui sistemu filosoficu în practica urmata deja în scôlele nu numai superiôre, ci subtu unu respectu chiar' și în cele inferiôre din Români'a. Vorbisera acei on. confrati despre influinții salutara a elementulu religiosu în educațiune și instrucțiune, apoi continua:

„Ei bine, acestu isvoru, acestu balsamu binefacatoriu în scôlele n'ostre de tôte ramurile lipsesce. Și în zadaru ne întrebămu adese cu grôza: De ce scade pre dî ce merge, sîmțielu religiosu din poporu? — Dupa noi respunsulu este acest'a:

Lips'a studiului religiunii, din programulu cursului superioru dela licee și dela tôte scôlele speciale din țiera. — Și în adevèru, de ne vomu uită la modulu, cum tineretulu nostru își face educațiunea, trebuie se mahnésca pre ori ce Român de inimă, vedîndu tocmai cându tineretulu este în etatea cea mai impresionabilă, și cându ideile ce i-se spunu și explicațiunile ce i-se dău, se imprîma pentru totu de-a un'a în sufletulu s'eu, aplicându-se și în vieti'a sa. Atunci dîcu, tineretulu nostru — fiindu în cursulu superioru în liceu — n'au de dela majoritatea profesoriloru, de câtu idei subversive, tendințioase și pline de ur'a, de care este plinu sufletulu lor.

— consecinții a totu a relei educațiunii, ce au avutu — contr'a religiunii și a institutiunilor ei. Asia că mai fie care își constituie o onôre, ba chiar' o detorie!? a atacă religiunea și beseric'a, dupa înalțimea catedrei lor. Fără a fi macaru observati pentru acêsta derogare dela adeverat'a lor detorie. — Este întrebarea acum: Ce potă se cugete elevii unor astfelu de profesori anti-religiosi, potă dîce atei? Cu ce idei o se iése ei în societate, cându voru termină liceulu? De siguru cu acelea, cu cari au fostu adapati neîntreruptu în tîmpu de trei ani, cei mai pretiosi ai vietii omenești. — Eșîndu în societate și apucându diferite direcțiuni de activitate fie care cîte se puna în practica acêla, ce a învățatu, adeca: disprețiu, ură, critici, contr'a religiunii și besericei, și că rezultatu, avemu respîndirea disprețielu cătra religiune și scaderea sîmțielu religiosu la toti aceia, ce întra în contactu cu acești tineri, destinați a ocupă cîte unu locu în societate. Țr' decă din nenorocire unii din acești tineri ajungu a fi învățatori și institutori, atunci avemu trist'a privilejite a vedé, cum acești pretiosi apostoli ai luminei propunu că în congresulu dela Iasi, suprimarea religiunii — cu alte cuvinte a rogăciuniloru — din cursulu claselor primare. — Propunere, care desi n'a fostu primită, numai de forma, pre cându în realitate se practica în tóta deplinatatea; căci pentru a-si ajunge scopulu, autorii de abecedare au înlocuitu rogăciunile prin poesii numite religiôse, abia dându copiiloru spre învățatura rogăciunea domnesca și simbolulu credinții, cari de siguru voru fi înlocuite și aceste cu tîmpulu, decă nu se voru luă măsuri mai seriôse.“

Cestiunea sunetului ũ.

Înainte celui mai înaltu areopagu literariu românescu întrunitu în sesiunea generală la Bucuresci l. c. va stă și cestiunea ortografică și în specialu cestiunea despre acelu sunetu obscuru, abia perceptibilu, ce se aude în capetulu cuvintelor dupa consone pr. in: audũ, capũ, tunsũ, domnũ, graiescũ.

Șciutu este, că acea frântura de sunetu, carea abia o sîmțim noi astăzi și care strainii de locu nu o audu, în cărțile vechi s'a însemnatu cu α ; dar p'ana la finea seculului XVII adese și cu δ , σ . — Acest'a dovedesce, că sunetulu în cestiune, în acelea tîmpuri eră inca asiă de precisu, încatu s'a impusu urechii scriitorului, care s'a aflatu îndemnatu a-lu însemnă cu α întregu.

Ne vomu margini la puține exemple:

În psaltirea Scheiană¹⁾ pag. 2; „dereptu acia nu vuru (voru) inviã“ . . . pag. 4: „Eu pusu sântu dela densu“; pag. 5, 9: „paște-i cu fuste de fieru“; ibid. v. 13: „cându încindeseva curundu urgi'a lui“ . . . pag. 6 v. 5: „Cu glasulu meu cătră domnul chemu,“ pag. 7 v. 7: „Nu me temu de înturereci de ômeni, ce cadu pre giurulu meu.“ Asiă la totu pasiulu în celu mai vechiu textu românescu cunoscutu p'ana acum.

În *Tetravangelulu* lui Coresi (1560—61): „Ce candu si-lu scoserẽ elu . . .“ „atunci doi vor fi în satũ, unuũ se va lua e altulu se va lasã“²⁾.

¹⁾ Edit. Acad. Rom. Bucuresci 1889.

²⁾ Cipariu, *Analecte* pag. 3.

¹⁾ Nr. 12 de pre Februarie 1891.

In *Pali'a*, epilogu: „Pre a ceriului domnu“ . . . „si cetiti, că veti afla margaritariu scumpu.“¹⁾

In *Noulu testamentu* (Belgradu 1648) in precuvântare: „Romanii nu vorbescu in tôte părțile intr'ună chip.“²⁾

Ajungu aceste puțin eșemple din multele, câte s'ar' poté citá si din „Cuvente din bētrâni“, spre a se convinge binevoitoriulu cetitoriu, că u scurtu alu nostru erá sunetu întregu si pre la capetulu seculului alu XVII, căci altcum scriitorii l'ar' fi însemnatu constantu cu obscurulu **u**, cum au facutu mai târziu.

E fapta, că astăzi suntu ținuturi, unde u finalu este asiá scurtu, încátu si urechi'a românului deprinsa cu acelu sunetu abia, seau nici de cătu, nu-lu mai percepe. Este fapta inse si ace'a, că in doinele populare prea adese se lungesce acelu sunetu, mai alesu la finea viersului, apoi la noi, cesti din Austro-Ungari'a, in graiulu vulgaru pre alocuria este mai sēmțitu, pre alocuri mai puțin pronutiatu, alesu cându se rostescu cuvinte singurate ca: focu, jocu, lasu, ducú s. a. Preste totu in graiulu românului ardeleanu si banatianu altcum s'una cuvântulu *rosu* (particip. verb. rodú), de cum s'una din gur'a magiarului cuvântulu *rosz*, costatoriu totu din acelea-si sunete esentiale. Eu credu, că ori cine ar face proba, ar afla o diferentia remarcabila.

Fratii de lângă Olimpu au u jumetățitu „dupa consonele explosive“ că in faci, acú, piatú, lupú, sclabú, vedú, si *u scurtu dupa licide*, pr. grân, an, cal, pericol, om, xer, xir, nastur, — dupa cum spune dr. Weigand; ³⁾ ce'a ce se poté trage la indoiela, chiar din cuvintele, ce insu-si le adange: „regul'a aici data nu se observa totu de-a un'a“ si citéza esceptiuni: „hrénu, cumu, suntu, butu, mulidu, metoru. Indoiel'a nóstra cresce, cându vedemu, că in monumentele de limba ale lui Kavalliotis, Daniel si Rosa (cuprinse la Miklosich in „Macedono-rumunische Untersuchungen“ I) si in gramatic'a lui Bojagi pretotindene aflamu u finalu întregu. In consonantia cu acestia dlu Gustav Groeber in „Grundriss der romanischen Philologie“ II. 446, Nr. 72 scrie: „Im Macedon. soll auslautendes *u* noch gehört werden.“

Atá'a desch *u scurtu* din punctu de vedere ortoepicu.

Trecemu la partea ortografica. Aici cestiunea ni-se presenta asiá: De lipsa e sē insemnămu in scrisu acelu sunetu obscuru, ce sē numesce *u scurtu*, seau nu e de lipsa?

Fonetistii respundu negativu, căci, dŃeu ei, „*u scurtu la sfērșitul cuvintelor dupa consone nu e necesariu pentru deosebirea vorbelor, pentru ace'a nu-lu scriemu*“.⁴⁾ Acēsta cauza este o aplecare a principiului regulatoriu alu scrierei, ce fonetistii flu statorescu asiá: „Se voru insemnă in scriere numai acele sunete, cari suntu neaperatu trebuințose spre deosebirea intielesului radicaleloru si formelor flectionare.“⁵⁾

Nóue ni-se pare, că acestu principiu ar trebui întregitu astfel, că sē se insemne in scriere si acele elemente, cari *explica* formele fleționare. Nu potemu, ce e dreptu, susține, că sunetulu *u scurtu* ar fi unu elementu necesariu „pentru deosebirea vorbelor“, dar susținemu cu taria, că acelu este necesariu, pentru că sē explicămu in nexu logicu diverse forme gramaticale. Sē ilustrămu cu esemplu:

Fonetistii propunú ⁶⁾ „numele masculine, cari țin de a II-a declin., au dóue terminatiuni *u* pentru singul. si *i* pentru pluralu“. Dar între esemplele, din cari prin inductiune se trage regul'a citata, se afla pentru gen. mascul. cuvântulu *pom* si *vecin*, la cari chiar nu se invederéza form'a terminativa in *u*, căci fonetistulu le scrie fara u finalu. Se fe-

resce apoi gramaticulu fonetistu a spune, că terminatiunea pluralului *i* s'a nascutu din schimbarea lui *u* in *i*, căci atunci logic'a ar preinde sē se vedea la singul. *u*, din care s'a facutu la pluralu *i*. Asiá mare este legatur'a genetica alui *i* din plur. numeloru masculine terminate la sing. in *u* că între fiu si tata, si unulu fara altulu nu se poté explica; *i* jumetățitu dela pluralu reclama presentia lui *u* dela singulariu.

Susținemu dar, 1. că *trebuie sē-lu insemnămu pre u* (scurtu), cându este elementu etimologicu, din a cărui finta se explica corelatulu sēu *i* dela pluralulu numeloru masculine terminate in *u scurtu*.

2. Susținemu, că *trebuie insemnătu in scriere acelu sunetu, care in unele casuri din latente, că sē-i dŃicemu asiá, devine fórte pronuntiatu si face serviciu de vocala impreunătoare* între nume si între enclitica, cum este *u scurtu* inaintea articlului primariu lu d. e. lupu-lu, ursu-lu.

3. *Trebuie insemnătu in scriere sunetulu u, fia cătu de scurtu, de câte ori numai din esistentia lui potemu explica aparitiunea unui u întregu in forme gramaticale combinate cu enclitice, că in: vedându-le, dându-mi. Analizându astfelu de combinatiuni in părțile constitutive avemu gerundiulu verbului si acusat., respective dativulu pronomeloru si descompunându mai departe vorbele in sunete si aceste érași scriindu-le la o parte *v-ē-d-ē-n-d-u-si l-e* etc.; ar fi nelogicu, sē lapedămu pre u finalu, cându din acelea-si sunete intramămu érași singuraticile vorbe si se dŃicemu in: „vedându-le“ avemu gerund. verb. vedere: *vedând* s. c. a. Fonetistii, cari astfelu ar' purcede, n'ar insemnă totu de-a un'a tôte sunetele, in cari se descompune o vorba in ace'a-si forma gramaticala, ci numai in unele casuri; asiá cătu acelu *u* sē cuvântu, in acelu *u* si raportu logicu si gramaticalu une-ori l'ar presentá cu u finalu întregu, că „neaperatu trebuinciosu“, alta data fara u, căci „nu-i neaperatu trebuinciosu pentru deosebirea vorbelor“ etc. Nu insemna asta procedura o manopera, prin care dupa trebuinția sálta u finalu că „deus ex machina“ si érași dispare?*

Etimologistii, cari n'avemu lipsa a recurge la atari espediente, resumându cele espuse ținemu susu si tare, că *u finalu*, ce si Academia romăna l'a adoptatu in ortografi'a sá, are ratiunea esistentiei sale in istoria fonetice romăne, isi are misiunea etimologica in gramatic'a linbei. De ace'a a-lu lapedá din ortografia, alătura cu sunetele barbare, ce-su numai „pedece fiziologice“, ar fi o gresiella, care ar produce o adeverata babilonia in partea etimologica a gramaticei, cum s'a vediatu din esemplele de mai susu. — Credemu firmu, că Savantulu Corpu academicu, care astăzi serbéza a 25-a aniversare, că si in trecutu, nu va decide cestiunea curatu filologica dupa numerulu voturiloru, ci dupa ponderositatea argumenteloru, ce se voru produce de ilustru barbati specialisti.

Blasiu, 13 Apr. n. 1891.

Al. Vicu,
profesoru.

Atal'a.

Novela de F. R. de Chateaubriand.

(Continuare.)

Cătra miediulu noptii Atal'a se vedeá recreata asiá, cătu erá in stare sē reciteze rogaciunile, ce calugarulu le rostiá lângă asternutul ei. Dupa puțină vreme isi intinse mân'a spre mine si-mi dŃise abia cu intielesu: „Fiulu lui Utalissi, iti aduci tu aminte de nótea, in care credeái, că eu suntu feciór'u ultimului amoru? Ce predica potrivita sortii nóstre!“ Atal'a tacú câteva clipe si-apoi incepú din nou: „Déca me gândescu, că trebuie sē te lasu pentru vecie, inim'a mea se impoteresce asiá, că sēmtu forti'a de a fi nemoritóre prin puterea amorului. . . Dar totusi

fia voi'a ta, Domnedieule! . . . Nu mai remâne decâtu sē-mi ceru iertare dela tine, iertare pentru dorerile, ce ți-le-am pricinuitu. Te-am chinuitu multa prin ambitia si capritiile mele. . . Șakta! puținulu paměntu, ce-lu vei aruncá preste trupulu meu, va asediá o intréga lume între noi, si te va scuti pre veci de greutățile nefericitei mele sorti.“

„Eu sē-ti iertu tie?!“ i-am răspunsu scaldatu in lacrimi. „Dar nu suntu eu acelu, ce ti-am facutu tôte nenorocirile tale?“

„Prietine, imf dŃise taindu-mi vorb'a, tu m'ai facutu fórte fericita. Da, căci déca ar fi sē-mi incepu viétia din nou, a-si preferi fericirea de a te iubi pre tine in esilu ori si cărei vieti, ce asi poté s'o traiescu liniscita in patri'a mea.“

Aici glasulu Atalei amuți. Umbrele mortii se desveliau in giurulu ochiloru si buzeloru sale; degetele ei ratecitóre voiau sē prinda cevasi; vorbiá incetu spiriteloru nevediate. Dupa ace'a vrú sē ié cruciuliti'a dela grumadi, dar silinti'a ei erá zadarnica; imi facú semnu, s'o iau eu, si totodata imi dŃise:

„Cându ai vorbitu ántăia-si data cu mine, vedeái acēsta cruciulitia lucindu in zarea foculu pre sēnulu meu. O, ea este unic'a avere a Atalei. Lopez tatalu meu si alu teu trimise acēsta cruciulitia maicei mele, câteva dŃile dupa nascerea mea. . . Primesce-o dar si tu din parte-mi dreptu moștenire, iubitul meu frate, si pastreza-o dreptu amintirea nefericitei mele sorti. . . Șakta! am înca o ultima rogare cătra tine: impreunarea nóstra ar fi fostu prea scurta pre acestu paměntu; dar este alta viétia mai lunga colo susu. O! ce lucrú grozavu ar fi, sē fiu si acelu pre veci despartita dŃe tine. . . Eu grabescu inaintea ta si te așteptu si pre tine in imperati'a de susu. Déca m'ai iubit, primesce credinti'a religiei crestine, religiei mele, că sē fimu impreuna pentru totu de-a un'a barem in patri'a dreptiloru, déca aici nu potemu fi. Acēsta religia inaintea ochiloru tei va fi admirabila, fiindu-că vedi tu, iubitul meu, pre mine me face in stare sē te lasu, fara de-a mori între chinurile desperării. Si-ti mai ceru inca, iubitul meu Șakta, o singura promisiune: sciu prea multu, ce poté sē aduca unu juraměntu că si alu meu. Unu astfelu de juraměntu te-ar desparti poté de o femeia, de un'a mai fericita că mine. . . O, mama! iérta fiicei tale. O, sánta fecióra, nu-ti versá man'a preste mine! Érași cadu in slabiciunea mea intorcându-mi dela tine gândurile, ce singuru tŃe se convinu. O, Domnedieulu meu!“

Tremurându si mistuindu-me in doreri am promisú Atalei, că me voiu întorce la credinti'a crestina. Scen'a acést'a flu facú pre pustnicu sē se scóle si intindându-si bratiile spre boltitur'a pescerei se dŃica: „E tēmpulu, sē chiamămu in ajutoriu pre Domnedieu.“

Abia dŃise cuvintele aceste, cându o potere preste fire me silí sē cadu in genunchi si sē plecu capulu la petiórele Atalei. Preotulu deschise unu scrinu, in care erá invělitu in catifea unu potiru de auru. Elu se pléca si se róga fierbinte. Pescer'a dintr'odata se vedeá im-

¹⁾ Ibid. pag. 82.

²⁾ O. c. pag. 86.

³⁾ Die Sprache der Olympo-Walachen, p. 36.

⁴⁾ v. M. Strajan Gram. I. rom. I—II, Bucuresci 1881 pag. 74—75.

⁵⁾ Idem ibid. dupa Maiorescu, Critice.

⁶⁾ Strajanu, Gramat. p. 110, 111.

plându-se de lumina. În aeru se poteau audi cântări de ângeri si harfe ceresci; cându calugarulu scóse vasulu sfântu din scrinu, credeám cã vedu pre Domnedieu scoborându-se din sênulu cerului.

Preotulu desfacu potirulu, luà între dóue degete „mâncarea vietii de veci“ si rostindu cuvinte tainice, se apropiã de Atal'a. . . Feciór'a zaceá afãra de sine, cu ochii pironiti spre ceriu. Se vedeã, cã si cându tóte dorerile i-ar fi incetatu. Intréga viéti'a i-se adunã in giurulu buzeloru sale, ce deschise pre jumetate primiãu între rogaciuni pre Domnedieu ce erã in particéu'a de pâne. Pustniculu moiã apoi nisce bumbacu in oleiu sfințitu si unse fruntea Atalei; privi cã o clipa cu mare atentiune spre feciór'a moribunda — si numai decãtu strigã: „Du-te suflete crestinu! du-te si te unesce cu

Facatoriulu teu!“ Eu redicându-mi atunci capulu ingreunatu de gândirile triste, ce-lu impresorãu, si privindu vasulu, in care erã oleulu sfințitu, am intrebatu: „Parinte, doftori'a ace'a dá-i-va Atalei érase viéti'a?“ — „Da, fiiule,“ díse betrãmulu, cadiendu, in bratiile mele, „da, viéti'a de veci!“ Atal'a morise!

Dela inceputulu povestirei sale Șakta a dóu'a óra se oprì cu vorb'a aici. Lacrimile ilu napadeau cã pre unu copilu, si limb'a lui nu poteã sè dé decãtu cuvinte rupte. Șefulu lipsitu de vedere, isi desfacu sênulu si scóse cruciuliti'a Atalei. „Éta aici este,“ díse elu, „marturi'a atãtoru nenorociri. O, René! o, fiiulu meu! tu poti sè vedi, eu inse nu. Spune-mi, nu cumva s'a ruginitu aurulu dupa atãtia ani? Nu vedi pre elu urmele lacrimiloru mele? N'ai

poté sè cunosci loculu, unde acea sfânta fecióra l'a atinsu cu buzele ei? Si cum se póte, cã Șakta inca nici pâna acum nu s'a facutu crestinu? . . . Nu, nu vréu mai multu sè intãrdiu. Insu-si paméntulu fmi striga in urechi: „Tu acusi te vei reintóree in mormentu; la ce mai intãrdii si nu primesci odata acea sfânta religia?“ . . . O, paméntule, nu me vei asteptã multu; indata ce vre-unu servu de-a lui Domnedieu fmi va fi renascutu acestu capu albitu de tristetia si parere de réu, speru cã voiu poté sè me mutu de aici spre a me unì cu Atal'a. Dar fiiulu meu, sè inchiãmu, ce-a mai ramasu din istorisirea mea.“ (Va urmã).

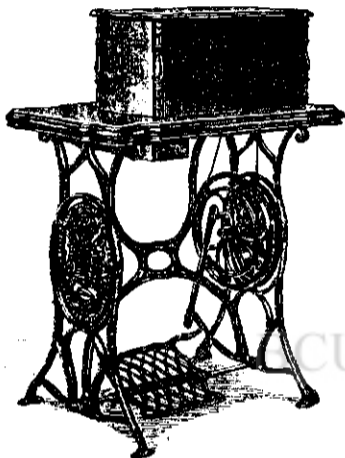
Editoru si redactoru respundietoriu:
Dr. Vasiliu Hossu.

Josifu Gans,

fabricantu si reparatoriu de masîne agronomice

(5) 4—10

in Blasiu (Balázsfalva)

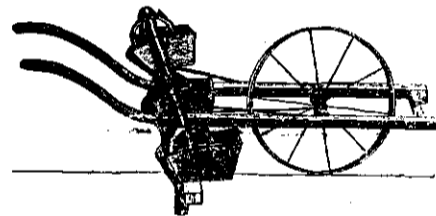
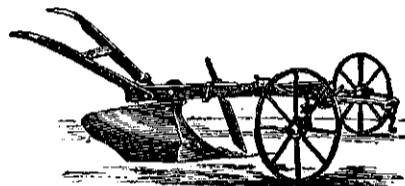

recomãnda pre lângã garantia si servitiu solidu si promptu depositulu sèu de

pluguri, masîne de imblatitu, de cusutu, de trieratu si de alte instrumente economice,

tòte din fieru batutu.

Tòte obiectele amintite se potu procurã si pre lângã solvire in rate.

Cu deosebita stima cutezu a incunoscintiã pre Veneratulu Cleru greco-catolicu,

cã precum si pâna acum iãu asupra-mi gafirea de **iconostase, amvóne, altarie**

si alte obiecte de ale instruirei interne a besericeiloru, in ce privesce lucrulu de mesarin si de sculptoru, de colorare respective de marmorisare si de prevedere cu icóne sãnte, dimpreúna cu asiedierea aceluor obiecte in fati'a locului, precum si renovarea de iconostase cu pretiurile cele mai iefine.

Cu proiecte colorate servescu cu placere.

Iconostasele ridicate de mine in besericele greco-catolice au cãstigatu recunóscere deosebita, si tóte me indreptatiescu la sperarea, cã Veneratulu Cleru me va impartasi ocasionalmente de pretiuit'a-i incredere. Silinti'a mea se va indreptã totu de-a un'a intr'acolo, cã si de aci incolo se meritu renumele celu bunu, care mi-l'am cãstigatu pâna acum.

Prin tarifulu de zone disparèndu departãrile, prin acèst'a capacitatea de concurentia mi-s'a maritu.

Rogãndu-me pentru pretiuite comãde sum **Oradea-mare, 28 Ian. 1891**

cu deosebita stima

Carolù Müller,

(4) 5—6

auritoriu si fabric. de recuis. beseric.

Fundata in an. 1858.

FRANCISCU WALSER

Liferantu de curte alu Altetiei Sale imp. si reg. Archiducele Josifu

proprietarinlu primei fabrici ungare de masine si recuisite de pompieri, turnatoriu de clopote si metalu

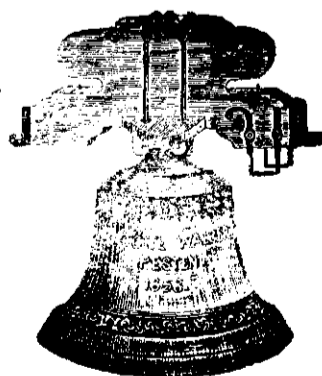
Budapest'a, VII, strad'a Rottenbiller, Nr. 66

recomãnda atentiunei preãonorãtoru domni preoti

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

in care se fabrica atãtu grupuri cãtu si clopote singurate: cu soaune de fieru patentate si cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabric'a a liferatu dela intemeiarea sa 1800 clopote mari de metalu, intr'altelu si celu dela metropoli'a din Bucuresci in greutate de 8000 kilograme.

Se afla umblãtore scutite de mirosu, arãngiamente pentru bãi, conducte pentru apa si pompe pentru fãntãni.

(2) 16—52

Preliminãrie de spese si Pretiu-couranturi se trimitu la cerere gratuitu si franco.

Distinsu in anulu 1885 la espositiunea regnicolara din Budapest'a pentru lucru escelentu, progresu si capacitate de concurentia cu diplom'a cea mare de onóre.